

Material informativ pentru combaterea discursului urii

Minoritatea
evreiască

Proiect derulat de

**Discursul
instigator la ură:
De ce? Împotriva
cui? Cum?**

Cea mai întâlnită definiție a discursului instigator la ură (DIU) ne spune că regăsim DIU în formulările care răspândesc, incită, promovează sau justifică ura unui grup de persoane pe criterii de rasă, religie, etnie, naționalitate, orientare sexuală etc.

De ce are succes?

Pentru că îndeplinește două caracteristici fundamentale ale ființei umane: caracterul nostru profund social și natura narativă a lumii noastre cognitive.

Doar noi, oamenii, avem capacitatea de a inventa povești, de a le spune semenilor și a-i convinge pe aceștia să le creadă. În poveștile pe care le împărtășim celorlalți și cu aceștia recunoaștem cu ușurință personajele negative și eroii, scopurile și trăsăturile tipice celor două categorii de participanți. Discursul instigator la ură este, înainte de toate, o formă de **narațiune** și se supune, de aceea, aceluiași tipar: construiește o poveste în care personajul negativ este clar identificat, sunt enumerate/dezvăluite intențiile sale malefice și este numit eroul/eroii ce vor rezolva problema precum și soluțiile ce vor trebui implementate pentru realizarea acestui final fericit.

Participarea la aceeași poveste este o formă de cooperare, iar cooperarea este condiția fundamentală pentru realizarea naturii noastre profund sociale. Cu alte cuvinte, DIU este o formă de **narațiune** ce supraviețuiește prin **interacțiune**.

Care sunt categoriile vulnerabile?

Răspunsul clasic la această întrebare este toți cei care sunt ALTFEL. Răspunsul este corect, însă trebuie să facem un pas mai departe pentru a înțelege cum funcționează procesul de etichetare și de unde derivă hiba sa majoră.

ALTFEL-ul are sens doar în raport cu ceea ce este considerat LA FEL. Doar că ceea ce este ALTFEL dintr-un punct de vedere, poate fi LA FEL dintr-un altul. Aceasta este prima eroare majoră de citire a realității susținută de promotorii DIU: construirea unei granițe imuabile între ALTFEL și LA FEL, între Noi și Ceilalți. A doua derivă din negarea cu tărie a identităților multiple. În realitate, un item poate aparține mai multor categorii în funcție de logica în conformitate cu care construim categoria respectivă.

Exemplul de mai jos ne ajută să înțelegem acest proces. Pornim de la o întrebare simplă: În câte feluri putem grupa termenii: PORC, PORUMB, PISICĂ?

Și vedem câte variante de răspuns putem imagina:

VARIANTA I

<i>Animale necomestibile</i>	<i>Plante</i>	<i>Animale comestibile</i>
Pisică	Porumb	Porc

VARIANTA II

<i>Animale domestice</i>	<i>Plante</i>
Pisică Porc	Porumb

VARIANTA III

<i>Produse necomestibile</i>	<i>Produse comestibile</i>
Pisică	Porumb Porc

VARIANTA IV

<i>Cuvinte din șase litere</i>	<i>Cuvinte din patru litere</i>
Pisică Porumb	Porc

VARIANTA V

Cuvinte cu litera P
Pisică, Porumb, Porc

Ce ne spune acest joc?

Logica clasificării nu este intrinsecă termenilor, ci generată exclusiv de **criteriul pe care emițătorul îl declară relevant**. Criteriile etnice, rasiale, religioase, de gen sunt construcții sociale și ele ajung să funcționeze ca granițe imuabile doar ca urmare a faptului că sunt astfel acceptate în cadru social.

Dacă modific criteriul pe care îl folosesc pentru a construi granița între ALTFEL și LA FEL vor apărea alte categorii în funcție de care să citesc lumea. Doar atunci când declar criteriul etnic drept unicul relevant, un individ este evreu/rom/.... Însă un evreu/rom... este în același timp:

- inginer/medic/tractorist/mecanic de locomotivă/... ➤ părinte/adolescent/bunic/...
- pasionat de fotbal/astronomie/FORTNITE/... ➤ fan Messi/ Dua Lipa/ van Gogh/...

În toate aceste roluri ne întâlnim cu ALTFEL-ul și avem ocazia să descoperim că suntem de fapt, în multe privințe, LA FEL.

Doar că în narațiunile de tip DIU nu îi vom regăsi niciodată pe membrii grupului țintă în calitatea lor de părinți, fani Real Madrid sau pasionați de MINECRAFT, ci drept reprezentanți ai unei categorii unice, în egală măsură profund diferită și nocivă.

HATE

Argumentarea urii

Pentru a-și susține punctul de vedere, autorii de mesaje instigatoare la ură utilizează un set vast de mecanisme narative:

1

Prezentarea afirmațiilor drept fapte. Ceea ce se afirmă este considerat adevăr istoric, deși nu este oferită nici o demonstrație obiectivă. (I_1)

2

Extragerea din context. Atunci când se face trimitere la surse externe, dovezile istorice sunt utilizate fără a se ține cont de specificitatea perioadei, de toți actorii implicați, de cauzele unui anumit eveniment etc. (I_2)

3

Omisiunea: așa numita tehnică a jumătăților de adevăr se bazează pe decuparea atentă a surselor la care se face trimitere pentru a se argumenta teza susținută. În felul acesta, sunt lăsate deoparte acele elemente care contrazic narațiunea propusă. (I_3)

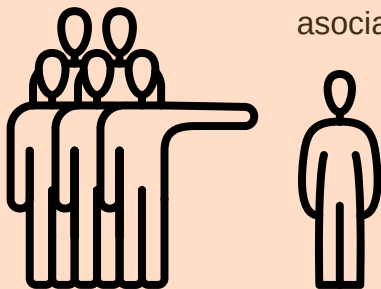
4

Externalizarea responsabilității: așa numita tehnică a “țapului ispășitor” permite învinovățirea unui anumit grup pentru toate problemele cu care se confruntă comunitatea de apartenență. (I_4)

5

Anularea diversității specifice oricărui grup uman prin stereotipizare. În logica DIU apartenența unui individ la un grup (etnic, religios etc.) generează un tipar comportamental/de personalitate unic și imuabil. Conform acestei retorici a urii, în interiorul grupului țintă nu există sub-categorii: toți împărtășesc aceleași idei, aceleași dorințe, aceleași scopuri, aceleași metode și toate acestea sunt subordonate unui plan malefic. (I_5)

Prejudecățile și stereotipurile propun o formă ilegală de generalizare care susține existența unei identități de grup neschimbate. Individul uman încetează, practic, să existe, fiind înlocuit de o imagine statică, asociată în mod automat tuturor celor ce aparțin grupului.

6

Utilizarea retoricii datoriei. Imaginea extrem de negativă asociată grupului țintă și chemarea la luptă sunt formulate în termenii datoriei de a ne proteja poporul, glia, familia, religia, frații în fața pericolului reprezentat de membrii grupului țintă. (I_6)

7

Victimizarea. Pericolul este real, iar victimele suntem NOI. Ne întoarcem, astfel din nou, la retorica datoriei, întrucât pericolul reprezentat de grupul țintă poate fi anihilat doar dacă luăm atitudine. (I_7)

8

Formularea unui marker identitar valid: adevărații bărbați/ patrioți/ credincioși luptă împotriva dușmanilor ingrup-ului. Acest tip de retorică eroizantă creează deopotrivă un scop supra-individual (prin definiție valorizat pozitiv) și un sentiment al apartenenței. (I_8)

Deconstruire de mituri

Dacă am avea curiozitate, răbdare și timp, am deconstrui cu ușurință narațiunile de tip DIU. Regăsiți mai jos două exemple de contra-narațiuni construite, plecând de la modele recuperate din social media.[1]

Mit: Talmudul cere/încurajează uciderea ne-evreilor – este o temă intens promovată pe social media de cei care susțin teza complotului mondial evreiesc[2].

Metoda utilizată de cei care promovează acest model narativ constă în preluarea unor **citate din Talmud** de la care **fundamentează teza caracterului xenofob și rasist al poporului evreu**. Algoritmul este construit în trei pași:

1. Talmudul este cartea sfântă a evreilor;
2. Talmudul este un text rasist și xenofob;
3. Evreii sunt rasiști și xenofobi și doresc distrugerea umanității.

Fapt:

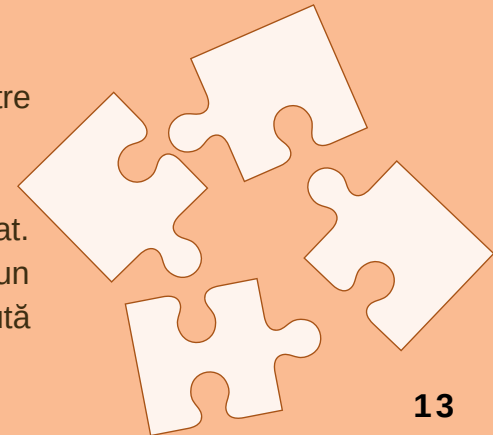
Orice raționament logic stă în picioare doar atâta timp cât afirmațiile de la care pleacă au valoare de adevăr. Nu acesta este cazul nostru:

1. **Talmudul** este, într-adevăr, un text fundamental al iudaismului, dar el nu reprezintă altceva decât **o interpretare a textului biblic**. (I_2)
2. **Exemplele** utilizate pentru a proba caracterul rasist și xenofob al Talmudului suferă de **o triplă problemă: citare trunchiată, traducere deficitară și/sau decontextualizare**. (I_3)
3. Este **absurd** să afirmi că **toți cei care aparțin unui popor sunt identici** și preiau într-o manieră nediferențiată tradiția de care aparțin. (I_5)

Argumentația pornește de la următorul citat:

Mechilta, Beshalach 2 (Exod 14:5-7): “Chiar și cel mai bun dintre ne-evrei trebuie ucis.” Îl regăsim și în Talmud, Soferim 15:10.

Așa cum spuneam, citatul este incomplet și decontextualizat. Textul din Talmud (Soferim 15:10) este preluat din Mechilta, un text rabinic important din secolul II d.Ch., în care se discută episodul trecerii Mării Roșii narat în Exod 14:5-7.

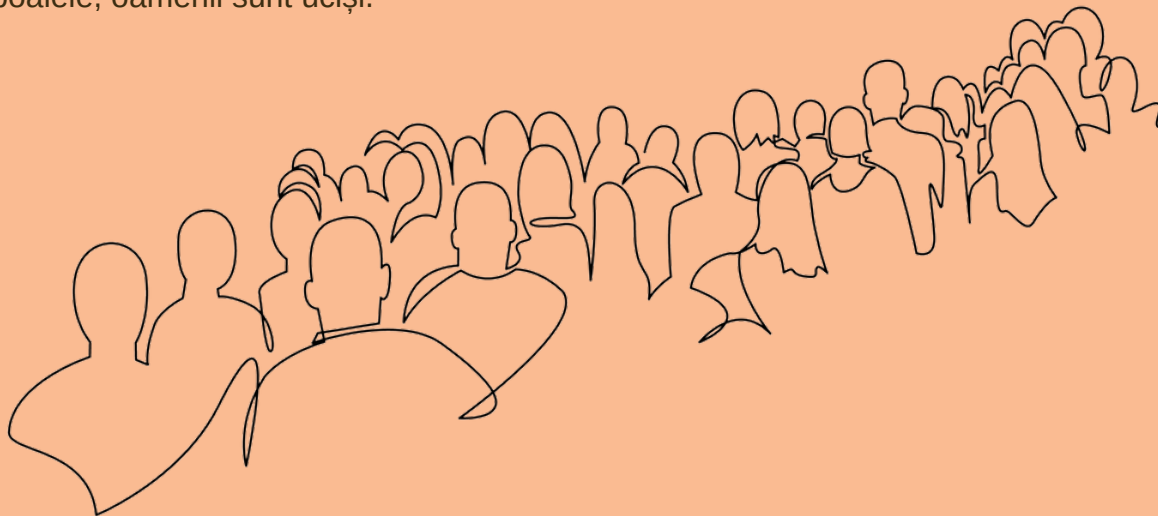
Iată ce ne spune textul Exodului:

“*S-a dat de știre împăratului Egiptului că poporul [evreu] a fugit. Atunci, inima lui Faraon și a slujitorilor lui s-a schimbat față de popor. Ei au zis: „Ce am făcut de am lăsat pe Israel să plece și să nu ne mai slujească?” Faraon și-a pregătit carul de război și și-a luat oamenii de război cu el. A luat șase sute de care de luptă cu oameni aleși și toate carele Egiptului; în toate erau luptători.*”

Plecând de la acest fragment biblic, rabinii își pun următoarea întrebare: ale cui erau animalele înhămate la aceste care de luptă în condițiile în care textul biblic ne spune că animalele egiptenilor fuseseră ucise de a cincea plagă trimisă de Dumnezeu asupra Egiptului (cf. Exod 9:17), iar evreii își luaseră și animalele la plecarea din Egipt (cf. Exod 10:26)? Un singur răspuns este posibil, afirmă rabinii, animalele folosite de Faraon pentru a-i urmări pe fugarii evrei aparțineau egiptenilor cu teamă de Dumnezeu, ale căror animale supraviețuiseră celei de-a cincea plăgi tocmai datorită credinței stăpânilor lor. Mai mult, afirmă rabinii, întrucât animalele nu s-ar fi lăsat conduse de necunoscuți, carele utilizate pentru urmărirea fugarilor evrei erau conduse de egiptenii cu frică de Dumnezeu ale căror animale fuseseră rechiziționate de Faraon.

Și atunci, se întreabă rabinii, care este comportamentul corect pe timp de război având în vedere că în componența armatei adverse pot exista și indivizi de bună credință? Aceasta este întrebarea la care Rabbi Shimon ben Yochai formulează un răspuns atunci când afirmă, “chiar și cel mai bun dintre ne-evrei trebuie ucis.”

Cu alte cuvinte, în război, probitatea morală a inamicului devine irelevantă. Nu este nimic specific evreiesc în această concluzie și nu este, cu siguranță, o instigare la genocid ci, mai degrabă, exprimarea uneia dintre constantele nefericite ale istoriei umane: în toate războaiele, oamenii sunt uciși.

Mit:

Tema kazară - Susținătorii teoriei kazare afirmă că evreii de astăzi, mai exact evreii Ashkenazi, nu sunt urmașii evreilor din perioada biblică, ci ai unei populații turcice ce a ocupat, de-a lungul secolelor III-IX, regiuni vaste din Asia de sud-vest[3].

De ce este utilizată această teză de cei ce promovează un discurs antisemit? Fie pentru a delegitima dreptul la existență al statului Israel (A), fie pentru a contesta apartenența lui Iisus la spiritualitatea iudaică (B).

Delegitimarea dreptului la existență al statului Israel: În logica promotorilor teoriei kazare, evreii de astăzi nu sunt urmașii evreilor biblici, ceea ce înseamnă că nu au drept de moștenire asupra teritoriului Israelului statul
↔ Israel este un stat ilegal,

Contestarea apartenenței lui Iisus la spiritualitatea iudaică: Dacă evreii de astăzi sunt, în realitate, kazari, învățăturile împărtășite de Iisus nu au nicio legătură cu tradiția iudaică.

De ce este această teorie invalidată de știința modernă?

Fapt - Argumente istorice:

nu există **vestigii arheologice** care să ateste o prezență evreiască în Regatul Khazar.

prezența evreiască în estul Europei (Ucraina, Belarus) este documentată doar în secolul al XIV-lea, dar avem deja **o prezență semnificativă în vestul Europei** începând cu secolul al X-lea ↔ valul migrator s-a deplasat în sens invers, de la VEST la EST.

Fapt - Argumente lingvistice:

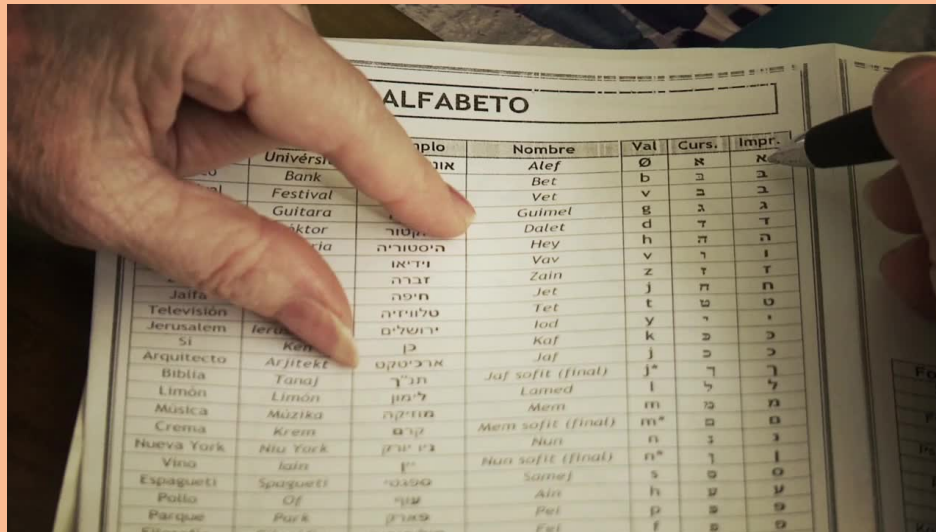
limba vorbită de evreii Ashkenazi se numește idiș. Ce influențe are? Structura gramaticală este, în mare parte, germană. Alfabetul este ebraic (respectiv, cel folosit de evreii biblici), iar vocabularul este un amestec de termeni din ebraică, germană, limbi slave. Cel mai important, idișul, limba vorbită de evreii Ashkenazi **NU ARE influențe TURCICE**.

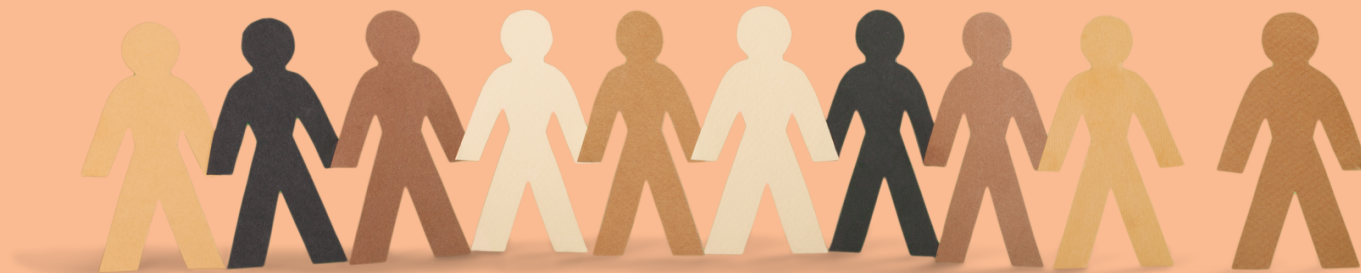

Fapt - Argumente onomastice:

printre numele de familie și/sau prenumele folosite de evreii Ashkenazi nu există nume turcice. Cele mai multe au rezonanță biblică sau sunt împrumutate din onomastica locală.

ALFABETO					
Univ.	Exemplo	Nombre	Val	Curs	Impr.
Univ.	אוניברסיטה	Alef	א	א	א
Bank	בנק	Bet	ב	ב	ב
Festival	פסטיבל	Ver	ו	ב	ב
Guitar	גיטרה	Guimel	ג	ג	ג
Banktor	בנקטור	Dalet	ד	ד	ד
Bankia	בנקיה	Hey	ה	ה	ה
	וידיאו	Vav	ו	ו	ו
Jalpa	זלפה	Zain	ז	ז	ז
Televisión	טלוויזיה	Jet	ח	ח	ח
Jerusalem	ירושלים	Tet	ט	ט	ט
Si	סן	Iod	י	י	י
Arquitecto	ארכיטקט	Kaf	כ	כ	כ
Biblia	בית	Jaf	כ	כ	כ
Limón	לימון	Jaf sofit (final)	ך	ך	ך
Música	מוזיקה	Lamed	ל	ל	ל
Crema	קרים	Mem	מ	מ	מ
Nueva York	ניו יורק	Mem sofit (final)	ם	ם	ם
Vino	וין	Hun	נ	נ	נ
Españoles	ספרדים	Hun sofit (final)	ן	ן	ן
Potillo	פוטילו	Samej	ס	ס	ס
Parque	פארק	Alif	ע	ע	ע
		Pel	פ	פ	פ
		Fel	פ	פ	פ

De ce este DIU periculos?

O dată pentru că oferă o manieră profund negativă de etichetare a diferitelor grupuri umane. În al doilea rând, poate cel mai important, pentru că propune grile de citire a realității și chei de descifrare a evenimentelor. Din această perspectivă, stereotipizarea funcționează ca un set de LENTILE prin intermediul cărora sunt percepute evenimentele și actorii sociali ce participă la aceste evenimente. În aceste narațiuni fictive, relația Noi – Ceilalți este înțeleasă în mod necesar în termeni antagonici, iar posibilitatea cooperării devine inexistentă.

Note de subsol:

[1] În perioada 2016-2018, INSHR-EW a implementat două proiecte de monitorizare și indexare a mesajelor antisemite și anti-rome promovate în spațiul online de limbă română. Pentru a consulta setul complet de 39 de contra-narațiuni construite de echipa proiectului, vezi www.faraura.ro

[2] Vezi și Faraura.ro, *Talmudul - text rasist, xenofob*

[3] Vezi și Faraura.ro, *(JIDANI=KAZARI) ≠ EVREI*

Surse:

- Platforma Fără Ură, faraura.ro
- Comisia Europeană, *Cum recunoaștem teoriile conspiraționiste*, ec.europa.eu
- Assimakopoulos Stavros, Baider H. Fabienne, Millar Sharon, *Online Hate Speech in the European Union. A Discourse Analytical Perspective*, 2017, Cham: Springer
- Perry Marvin, Schweitzer M. Frederick, *Antisemitism. Myth and Hate from Antiquity to the Present*, 2011, New York: Palgrave Macmillan
- Moon Richard, *Putting Faith in Hate. When Religion is the Source or Target of Hate Speech*, 2018, Cambridge: Cambridge University Press
- Waldron Jeremy, *The Harm in Hate Speech*, 2012, Cambridge: Harvard University Press

---

Resurse suplimentare

Resurse online:

Organization for Security and Co-operation in Europe (OSCE), *Words into Action to Address Intolerance*, osce.org

United States Holocaust Memorial Museum, *Teaching Materials on Antisemitism and Racism*, ushmm.org

Anti-Defamation League, *Empowering Young People in the Aftermath of Hate*, adl.org

Anti-Defamation League, *Resources for Educators, Parents & Families*, adl.org

Consiliul European, *Publicații/ Educație*, coe.int

UNESCO, *Countering online hate speech*, 2015, en.unesco.org

Autoare text: **Ana Bărbulescu**, doctor în sociologie la Universitatea din București, este cercetător științific la Institutul Național pentru Studierea Holocaustului din România „Elie Wiesel” și conferențiar universitar la Facultatea de Limbi și Literaturi Străine a Universității din București. Este autoarea volumelor *Evreul înainte și după Cristos. O analiză asupra genezei anti-iudaismului* (Curtea Veche, 2016), *Dynamics of Identity Construction. Jews and Christians in Late Antiquity* (Tritonic, 2016), *Ingroup vs. outgroup în imaginarul biblic* (Tritonic, 2004), co-autoarea volumului *Vă implor, Domnule Mareșal!* (Polirom, 2021) și co-editor al volumului de documente *Munca obligatorie a evreilor din România* (Polirom, 2013).

Autoare ilustrație copertă: **Bianca Jelezniac**, @palette_box

Despre proiectul **Nediscriminarea, dincolo de cuvinte**:
www.crj.ro/antidiscriminare/nediscriminarea-dincolo-de-cuvinte/

Material realizat cu sprijinul financiar Active Citizens Fund România, program finanțat de Islanda, Liechtenstein și Norvegia prin Granturile SEE 2014-2021. Conținutul acestui material nu reprezintă în mod necesar poziția oficială a Granturilor SEE și Norvegiene 2014-2021; pentru mai multe informații accesați www.eeagrants.org.

© **Centrul de Resurse Juridice, București, iunie 2022** - www.crj.ro